

ย่อเรื่อง

พรรคการเมืองเยอรมัน

ของ ฮาโรลด์ ชิงค์

ประเด็นการถกของชาวเยอรมันเกี่ยวกับเรื่องพรรคการเมืองนับว่ามีคามเข้มข้นและผ่าน
มาหลายยุคหลายสมัย นับตั้งแต่ครั้งสมัยที่ประเทศเยอรมันยังเป็นมหาอำนาจจักร เรื่อยมา
จนถึงสมัยสาธารณรัฐไวมาร์ตอนระยะหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และสมัยอาณาจักรไรชท์
ตาม หรือสมัยฮิตเลอร์ครองอำนาจ ในปัจจุบัน แม้ว่าประเทศเยอรมันได้ถูกแบ่งออกเป็นสอง
ส่วน คือ เป็นเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออก หรือที่เรียกว่า “สหพันธ์สาธารณรัฐ
เยอรมันตะวันตก” ฝ่ายหนึ่ง และ “สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน” อีกฝ่ายหนึ่งก็ตาม
พรรคการเมืองในเยอรมันก็ยังคงมีความสำคัญต่อระบบการปกครองอยู่เป็นอันมาก ผู้เขียน
บทความนี้ได้พรรณานถึงวิวัฒนาการเกี่ยวกับพรรคการเมืองของเยอรมันตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน
อย่างละเอียด ซึ่งอาจจะประมวลพอให้เห็นที่เข้าใจดังนี้ คือ

ในระยะหลังของศตวรรษที่ 19 แม้ว่าทัศนคติของผู้นำของมหาอำนาจเยอรมันและ
บุคคลสำคัญอื่น ๆ จะมีแนวโน้มยึดมั่นในทางจารีตนิยมก็ตาม แต่ก็ได้ยอมให้มีการตั้งพรรคการเมือง
ขึ้นได้ ในสมัยนั้นแม้ว่าจะมีพรรคการเมืองหลายพรรค แต่พรรคที่สำคัญ ๆ อาจกล่าวได้ว่า
มีจำนวนหัวพรรคด้วยกัน ได้แก่ พรรคคอนเซร์เวทีฟ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นพวก
เจ้าของที่ดินรายใหญ่ ๆ เกษตรกร และข้าราชการ อีกพรรคหนึ่งคือ พรรคเซ็นเตอร์ อันได้
ชื่อว่าเป็นพรรคของพวกที่นับถือศาสนาโรมันคาทอลิก ทั้งสองพรรคนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นพรรค
ฝ่ายขวา นอกจากนี้ ยังมีพรรคที่สำคัญ คือ พรรคเนชันแนลลิเบอรัล ซึ่งประกอบด้วยผู้นำทาง
อุตสาหกรรม ชูกิจ และบุคคลชนกลาง มีนโยบายหนักไปในทางให้มีการปฏิรูปทางการเมือง
เสียใหม่ ส่วนพรรคฝ่ายซ้ายที่แท้จริงได้แก่พรรคเรดิคัล ซึ่งประกอบด้วยอุตสาหกรรมและบุคคล
ชนกลางอื่น ๆ เป็นส่วนใหญ่ พรรคที่สำคัญยิ่งอีกพรรคหนึ่งได้แก่พรรคโซเชี่ยลเดโมแครต ซึ่ง
เป็นพรรคการเมืองที่มีนโยบายหนักไปในทางเสรีนิยม

เมื่อมหาสงคราม โลกครั้งที่หนึ่งสิ้นสุดลงพร้อมด้วยการล่มสลายตัวของมหาอาณาจักรเยอรมัน และได้มีการสถาปนารัฐเยอรมันขึ้นใหม่ เรียกว่า “สาธารณรัฐไวมาร์”^{๕๗} ระบบพรรคการเมืองในเยอรมันก็คงดำเนินต่อไปตามเดิม ในสมัยนี้มีพรรคการเมืองที่สำคัญเกิดใหม่อีกสองพรรค คือ พรรคแห่งชาติโซเชี่ยลลิสต์ และพรรคคอมมิวนิสต์ เนื่องจากการนำเอาระบบการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามสัดส่วนของจำนวนประชาชนที่ลงคะแนนเสียงของพรรคการเมืองแต่ละพรรคเข้ามาใช้ จึงทำให้มีพรรคเล็กพรรคน้อยเกิดขึ้นอีกเป็นอันมากและไม่มีพรรคใดสามารถคุมเสียงในสภาได้ การบริหารประเทศจึงต้องใช้วิธีรวมพรรคเป็นรัฐบาลผสม ในสมัยนี้ พรรคการเมืองที่มีสมาชิกอยู่ในรัฐสภาทั้งหมดไม่น้อยกว่า 20 พรรค

พรรคฝ่ายขวาที่สำคัญได้แก่ พรรคเยอรมันแห่งชาติเฟิเดิล ซึ่งเป็นพรรคที่เติบโตมาจากพรรคคอนเซอเวตีฟในสมัยมหาอาณาจักร นโยบายของพรรคนี้เห็นด้วยกับการใช้อำนาจแบบอัตตาธิปไตยของรัฐบาล แต่ไม่นิยมและเป็นปฏิปักษ์ต่อระบบสังคมนิยม อีกพรรคหนึ่งก็คือ พรรคเยอรมันเฟิเดิลซึ่งเติบโตจากพรรคแห่งชาติเบอรัลด์ ในสมัยมหาอาณาจักรเช่นเดียวกัน ระหว่างพรรคการเมืองฝ่ายขวาและฝ่ายซ้ายคงมีพรรคเช่นเดอรัลซึ่งประกอบด้วยสมาชิกชาวโรมันคาทอลิกเป็นส่วนใหญ่อยู่ตามเดิม พรรคฝ่ายซ้ายที่สำคัญในสมัยนี้ได้แก่พรรคเยอรมันเดโมแครติก ซึ่งเติบโตมาจากพรรคแรดดิคัล พรรคการเมืองที่เริ่มมีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยนี้ คือ พรรคโซเชี่ยลเดโมแครต ซึ่งมีสมาชิกเป็นประธานาธิบดีคนแรกของระบบสาธารณรัฐไวมาร์ พรรคนี้มีแนวโน้มไปในทางนิยมระบบสังคมนิยมอย่างอ่อนๆ ส่วนพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งพยายามเพิ่มอิทธิพลให้มากขึ้น คงยังไม่ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 1930 ซึ่งเป็นระยะตอนปลายของสมัยสาธารณรัฐไวมาร์ พรรคคอมมิวนิสต์กลับมีอิทธิพลเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีพรรคเกิดใหม่ที่สำคัญและมีอิทธิพลอีกพรรคหนึ่ง คือ พรรคแห่งชาติโซเชี่ยลลิสต์เยอรมันเดอรัลเกอรัลของฮิตเลอร์ ซึ่งไม่อาจที่จะจัดเข้าเป็นพรรคฝ่ายขวาหรือฝ่ายซ้ายได้นัก

ต่อมาในสมัยอาณาจักรไรช์ที่สาม^{๕๘} ซึ่งเริ่มตั้งแต่ฮิตเลอร์เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนมกราคม ค.ศ. 1933 ฮิตเลอร์ได้ออกกฎหมายบีบบังคับให้พรรคการเมืองอื่น ๆ นอกจากพรรคของตนซึ่งต่อมาเรียกว่า “คณะนาซี”^{๕๙} จำต้องเลิกตั้งกิจการไปทั้งหมด เว้นแต่

พรรคคอมมิวนิสต์พรรคเดียวที่คงแอบแฝงและเด็ดขาดดำเนินการ ตลอดมาได้จนถึงสงครามโลกครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1945

ในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สองฝ่ายสัมพันธมิตรได้แบ่งประเทศเยอรมันออกเป็นสองส่วนตั้งกล่าวแล้ว และได้มีความเห็นพ้องต้องกันให้ล้มเลิกพรรคแห่งชาติ โซเซียลลิสต์หรือคณะพรรคนาซีของฮิตเลอร์เสีย ส่วนพรรคการเมืองอื่น ๆ ก็ค่อย ๆ เกิดขึ้นมาใหม่แม้ว่าในระยะแรก ๆ จะถูกพันธมิตรฝ่ายตะวันตกกีดกันไว้บ้างก็ตาม ส่วนรัสเซียก็ได้ส่งเสริมและให้ความสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตเยอรมันตะวันออกซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจยึดครองของรัสเซีย

เมื่อสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันตะวันตกได้รับการสถาปนาขึ้นอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1949 พรรคการเมืองต่าง ๆ ก็อยู่ในสภาพที่พร้อมจะดำเนินงานได้เต็มที่ เยอรมันตะวันตกมีนโยบายกีดกันพรรคคอมมิวนิสต์และการฟื้นคืนตัวของพรรคนาซี และได้ออกกฎหมายวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้วิธีการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกผู้แทนราษฎรตามจำนวนคะแนนเสียงที่แต่ละพรรคได้รับ โดยกำหนดว่าพรรคการเมืองที่จะมีสมาชิกของตนอยู่ในสภาพตามลุ่มของคะแนนเสียงดังกล่าวได้ จำต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของคะแนนเลือกตั้งทั่วประเทศ หรือมีสมาชิกของพรรคอย่างน้อยหนึ่งคน (ต่อมาเพิ่มเป็นสามคน) ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎร โดยได้รับคะแนนเสียงเป็นที่หนึ่งในเมืองหนึ่ง ข้อจำกัดนี้ทำให้พรรคการเมืองเล็กๆ ชาติความหมายไปเป็นอันมาก เพราะไม่สามารถมีสมาชิกของพรรคเข้าเป็นสมาชิกรัฐสภาได้ตามลุ่มดังแต่ก่อน อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบัน ระบบพรรคการเมืองหลายพรรคยังคงมีอยู่ในเยอรมันตะวันตก แต่ก็มีพรรคการเมืองเพียงสองพรรคที่พัฒนาไปไกล และทำให้พรรคอื่น ๆ มีฐานะด้อยลงไปเป็นอันมาก พรรคการเมืองดังกล่าวนี้ คือ พรรคคริสเตียนเดโมแครตของ ดร. คอนราด อเดเนาท์ และพรรคโซเซียลเดโมแครตซึ่งมีนโยบายคล้าย ๆ กับพรรคเลเบอร์ของอังกฤษ และได้รับความสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากบรรดาคณะงานอุตสาหกรรมโดยทั่วไป

ส่วนในเยอรมันตะวันออกหรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมันนั้น พรรคการเมืองที่คุมอำนาจอันยิ่งใหญ่มีชื่อว่า พรรคโซเซียลลิสต์ยูนิต ซึ่งพรรคนี้นอกจากชื่อแล้วก็ไม่มีความแตกต่างกับพรรคคอมมิวนิสต์ในที่อื่น ๆ เลย และได้รับการสนับสนุนอย่างมากมาจากรัสเซียจน

กระทั่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวในเยอรมันตะวันออก ส่วนพรรคอื่น ๆ นั้น ถูกกีดกันด้วยประการต่าง ๆ จนเกือบจะไม่มีคามหมายแต่อย่างใด

โดยสรุป พรรคการเมืองในเยอรมันตะวันตกได้พัฒนาไปมาก แต่ถ้าจะเทียบกับ อังกฤษและอเมริกาแล้ว ก็อาจจะสังเกตเห็นความแตกต่างที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง กล่าวคือ ในอังกฤษและอเมริกานั้นถือกันว่า การเดินการเมืองนั้นเป็นเกมกีฬาชนิดหนึ่ง ที่ต้องรู้จักแพ้ และรู้จักชนะ และประกอบด้วยความเข้าใจและความยอมรับนับถือกันระหว่างพรรคการเมือง สมาชิกของพรรคการเมืองต่างกันอาจมีความสัมพันธ์กันอย่างมิตรสหายและมีอัธยาศัยต่อกัน แต่ในเยอรมันนั้น มีการขัดแย้งแบ่งพรรคกันอย่างชัดเจนและสมาชิกต่างพรรคการเมืองก็มักไม่สู้ถึงหรือคบหาสมาคมกันมากนัก ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังขาดประสบการณ์ทางการเมืองในเชิงประชาธิปไตย หรือเป็นเพราะลักษณะนิสัยของชาวเยอรมันเองก็ยากที่จะกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้กำลังค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

○ Politics is not an exact science.

Bismarck

○ การเมืองไม่ใช่ศาสตร์ที่แน่นอน

บิสมาร์ค
